

Žalostna balada za trobento

7. Grossmannov festival fantastičnega filma in vina

Ljutomer, 25.-30. julij 2011

Matic Majcen

Letošnji Grossmannov festival fantastičnega filma in vina bo v anale bržkone res šel zaradi obiska dveh eminentnih gostov, Menahema Golana in Christopherja Leeja, ki sta (sicer zaslužen) požela največji delež medijske pozornosti.

Programski direktor festivala Tomaž Horvat je Leejev prihod označil za »le še eno v vrsti prelomnic« tega mladega festivala (ob bok Cormanovemu obisku leta 2008), kar nam predvsem daje vedeti, da se organizatorji ne dojemajo kot bežni nekajletni trend, temveč kot rastočo institucijo, ki stavi na dolgoročni razvoj. Blišč luči, tako enosmerno obrnjen proti Leeju in Golanu, pa je po drugi strani vendarle zasenčil sam filmski program, osrednjega vlečnega konja slehernega sedmi umetnosti namenjenega festivala.

Podobno kot v preteklih izdajah je Grossmann tudi letos ponudil majhen, a zato toliko bolj raznolik program. Ugotovitvi o raznolikosti prikladno so letošnji festival odprli z izdelkom, ki v svoji prvotni obliki sploh ni film. Spletna serija *Prepisani* sicer na Grossmannovem festivalu ni doživela čisto prve projekcije na velikem platnu, je pa njeno predvajanje v enem kosu zagotovo nadvse primerno festivalskemu okolju. Soustvarjalec serije Jonas Žnidaršič je gledalce v pogovoru pred projekcijo opozarjal, da »to ni film« in da naj imajo v mislih dejstvo, da je bila serija narejena za spletno okolje. Žnidaršič je imel prav – 30 prvotnih epizod in 180 minut filma, skrbno izrezanih na 120 minut in použitih v eni sapi brez uvodnih špic res kaže resne znake narativne razpuščenosti, vendar pa se je njeno konzumiranje v kinodvorani izkazalo bistveno bolje od pričakovanj. Čeprav so tisti neposredni filmski citati, ki so tudi botrovali spremembi naslova iz žanrsko *Prebrisanih* v postmodernistično *Prepisane*, šibki del filma, so nekateri prizori te mozaične politične satire poskrbeli za izbruhe nenadzorovanega krohot, kakršne pri skeptičnem slovenskem občinstvu prej doživimo ob gledanju visokoprofiliranih angleško govorečih komedij. Pri načrtovani drugi sezoni pa bi morda med ustvarjanjem vendarle veljalo imeti v mislih tudi pripovedno bolj zaokrožen filmski izdelek.

Retrospektiva, tokrat vezana na osrednjega gosta festivala Menahema Golana (ki mu je bil v prejšnji številki *Ekrana* posvečen samostojen portret, op. ured.), je marsikomu pričarala povratek v celodnevno gledanje akcijskih filmov iz otroških let, tiste bolj zainteresirane oči pa so svoj pogled uperile v ponudbo svežih celovečercer v tekmovalnem programu *Hudi mački*. To, da je nagrada šla *Žalostni baladi za trobento* (*Balada triste de trompeta*, 2010, Álex de la Iglesia), je nadvse logična izbira. Ta produkcijsko vrhunsko izpeljan evropski film že na prvo žogo očara predvsem z vizualno fasado – fotografijo, masko, dinamično režijo in montažo – malce manj pa v pripovednem smislu, ko začne vizualnemu ognjemetu v drugi polovici filma kar malce zmanjkovati sape. Sicer pa gre za nadvse zabaven izdelek, ki je v žanru naklonjenem festivalskem okolju bržkone res našel svojega idealnega partnerja.

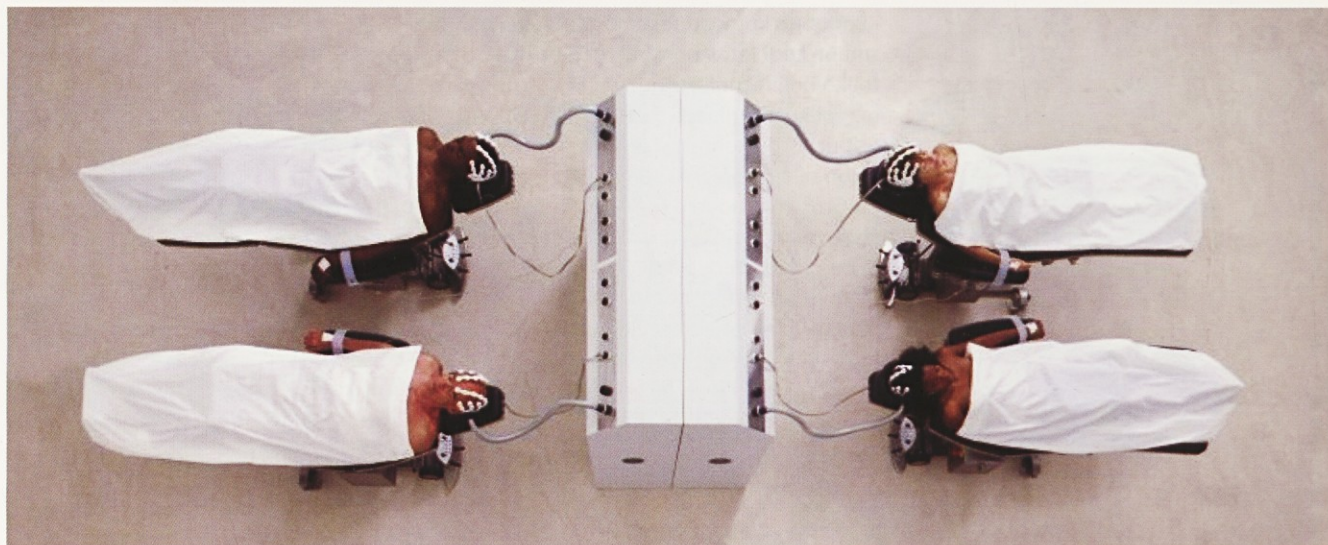
Morda bi za nekakšno presenečenje lahko označili film *Prenos* (*Transfer*, 2010)

hrvaško-nemškega režiserja Damirja Lukačevića, ki je tudi osebno obiskal festival. Gre za nizkoprorračunsko (vsaj v razmerah žanra) znanstvenofantastično pripoved z distopičnim pridihom, posneto za dober milijon evrov, na podlagi kratke zgodbe španske avtorice Elie Barceló z naslovom *Tisoč evrov, eno življenje*. Njena tematika, hipotetično udejanjenje prenosa zavesti med človeškimi telesi, ki ima za posledico množično menjanje starostniških teles za mlajša, je pravzaprav bolj zasidrana v aktualni družbeni realnosti kot pa v potencialni prihodnosti, saj se njen razmislek giblje predvsem okrog morebitnih bodočih iztekov neoliberalnega kapitalizma. Velik adut filma leži v njegovem treznem premisleku psiholoških in socialnih posledic te fiktivne tehnologije, s čimer uspe nizkemu proračunu navkljub korektno, brez nepotrebnega posiljenega preizkušanja računalniških efektov, prenesti svoj motilni učinek na gledalca. Vrsta metaforičnih detajlov pa vendarle skriva povsem marksistično parabolo o tem, kako konstitucija kapitalističnega imperija že vsebuje seme njegovega lastnega zatona.

Striženje (Šišanje, 2010, Stevan Filipović) je še eden v vrsti filmov z Balkana, ki opozarjajo na vse prej kot idilično družbeno realnost v postmilosevičevski Srbiji. Če gre vse njegove navedke jemati kot dejstvo, na kar film s svojo tesno družbeno navezanostjo tudi pretendira, so učinki na gledalca pristno srhljivi. Po drugi strani pa je sekvenčno nizanje teh dejstev sila naivno, s svojimi narativni prijemi pa najde *Šišanje* prej sorodnike v propagandnem filmu kot pa v zrelih, kontemplativnih umetniških delih. Če bo film proizvedel konkretne, pozitivne družbene učinke v dajanju javnega vpogleda v temačno stran srbske družbe, se gre filmu zgolj prikloniti, v striktno filmskem diskurzu pa *Striženje* ne pogleda nad povprečje filmske produkcije v tem delu kontinenta.

Napad velikanske možgane sesajoče pošasti iz vesolja

Prenos

Na malce bolj ekstremni strani vizualnega sporočanja v programu najdemo še tretji film v seriji filmov *Tetsuo Shinye Tsukamoto*. *Tetsuo: the Bullet Man* (2009) je prvi angleško govoreči prispevek v seriji, ki pa bo vendarle najbolje pristal že obstoječim oboževalcem. Soundtrack Trenta Reznorja je sicer dober argument v pozitivno smer, a predvsem sila povprečna igralska zasedba naredi zadevo nekoliko težje gledljivo, s čimer prvi film v seriji iz leta 1989 kljub neizprosному toku časa s svojo neposrednostjo in z arhetipskostjo ostaja izrazito superioren.

Za festivalski *intermezzo* je služil neprekinjen 10-urni program B-filmov *Torture Garden*, ki je letos ponudil kratek prelet svetovne B-produkcije in je segal od Francije, Južnoafriške republike, Indije vse do Indonezije. Kar polovico programa – dobrih 5 ur – sta zavzela brata Ramsay s svojima bolivudskima hororjema *Pošast* (Mahakaal, 1993, Shyam in Tulsi Ramsay) in *Maščevanje vampirke* (Veerana, 1988, Shyam in Tulsi Ramsay). Nič novega ne povemo, če rečemo, da so bolivudski filmi v slovenskem prostoru kriminalno slabo zastopani, s tem pa se zdi ta nedvomno drugačen filmski jezik še toliko bolj oddaljen. Kljub temu da so zaradi svoje dolžine in naivnih narativnih postopkov ti filmi res težje gledljivi, pa vendarle, predvsem zaradi velikosti in globalnega vpliva bolivudske kulture, ni izgovora za ignoriranje te druge največje nacionalne filmske industrije na svetu. *Pošast* in *Maščevanje vampirke* z vidika kulturne različnosti na vsakem koraku postavljata vprašanja o

gledalčevem nihanju med afirmativno in ironično držo do teh filmov. Na primer: gre za afirmativni komični horror, pa vendar je komika tako kulturno distančna, da ni jasno, ali je humorni učinek namenski ali pa se smejimo že samim poskusom komičnih prijemov, ki so z evropskega vidika nadvse prvinski in intelektualno inferiorni. V vsakem primeru smo z njima doživeli izjemno zabavno gledalsko izkušnjo in prav škoda je, da je ravno dan, ko je bil na sporedu *Torture Garden*, pokvarila deževna sivina letošnjega kislega poletja.

Morda celo največji plus programskega dela festivala si zasluži izbor kratkih filmov v sekcijah *Slakovi hudi mački*, *Nominacija za Méliès d'Or* in *Na krvavi strani Alp*, ki so v strnjjenih blokkih in v sproščenem vzdušju atrija bara Pri hudem mačku prikazali vrsto raznolikih in izvirnih idej v najbolj pristni izpeljavi in brez celovečernih narativnih ogrodij. Kratka filma, kot sta švedski *Pesem za dva* (Tune for Two, 2011, Gunnar A.K. Järvstad) in francoski *Napad velikanske možgane sesajoče pošasti iz vesolja* (L'attaque du monstre géant suceur de cerveaux de l'espace, 2010, Guillaume Rieu) sta bila ena izmed vrhuncev letošnje programske ponudbe, še posebej razveseljiva pa je razgibana scena slovenske neodvisne produkcije, ki v zadnjih dveh letih zvesto kroži po manjših domačih festivalih. *Neskončni voz* (2010, Miha Šubic), *Paranoira* (2010, Andraž Jerič), *Jolly Roger* (2010, Matias Zemljčič in Francisco »Pako« Amazcua) in nekateri drugi so – upajmo – zgolj znanila, da ne gre samo za osamljen val tovrstne

produkcije, temveč da bodo mladi filmarji svoja v distribuciji *naredi-sam* predstavljenala dela nadgrajevali z novimi prispevki.

Tudi sekcija *Hudi mački* je poskrbela, da si je bilo vrsto glasbenih dokumentarcev mogoče ogledati v poznovečernem družabnem okolju odprtega barskega prizorišča. Omenimo predvsem odlični dokumentarec *V letu hip hopa* (2010) Borisa Petkoviča, ki je premiero doživel spomladi na Festivalu dokumentarnega filma v Ljubljani. Razloga za njegovo izrazito pozitivno obravnavo sta predvsem dva. Kot prvo, gre za film, ki igra s svojim beleženjem nedavne družbene realnosti tudi sam vlogu v emancipaciji neke subkulturno definirane glasbene zvrsti, in ta trenutek, ko si tovrstna praksa izbori prehod iz alternative v mainstream, je vedno vznemirljiv. Kot drugo pa, da to počne s tako prefinjenim občutkom za dajanje glasu sogovornikom in z inteligentnim odmerjanjem njihovega izjavnega prostora, da lahko film brez težav primerjamo s superiornimi istožanrskimi filmi iz ZDA in Velike Britanije. Če predpostavljamo, da bi bil *V letu hip hopa* potencialni televizijski film, potem je to vsekakor delo za elitne termine in uteleša ustvarjalni ter rahlo subverzivni pristop k filmanemu objektu, s kakršnim bi denimo javna TV-ustanova morala držati korak s trendi v sodobni produkciji. Val mladih in brezkompromisnih režiserjev, ki – recimo – postopoma prihaja med stene nacionalne TV-ustanove, lahko svoj zgled najde prav tukaj. Vseeno pa se kar nekako zdi, da je to revolucija, na katero bomo še dolgo čakali.